

La participació artística com a política de ciutat

Published by [Interacció](#) [1] on 25/07/2013 - 13:58 | Last modification: 19/08/2026 - 10:57

Publicat el 2012, en un moment de revisió de la política francesa de renovació urbana, *Quartiers. Les projets participatifs au cœur de la (politique de la) Ville* parteix d'un desplaçament significatiu: en lloc de preguntar quin lloc pot ocupar la cultura dins la política de la ciutat, planteja què poden revelar els processos artístics sobre la manera de governar, transformar i habitar els barris populars. El volum reuneix artistes, responsables públics, treballadors socials, investigadors, associacions i habitants, i renuncia expressament a presentar un repertori de «bones pràctiques».

El punt de partida és crític amb una política urbana que ha tendit a identificar els problemes socials amb determinats territoris. La concentració de recursos en les *zones urbaines sensibles* havia permès intervenir sobre barris fortament afectats per l'atur, la segregació i el deteriorament dels serveis públics. Alhora, segons diverses veus recollides al llibre, aquesta territorialització havia contribuït a convertir problemes socials generals en problemes atribuïts als barris i als seus habitants. La renovació urbana impulsada a partir de 2003 accentuava aquesta contradicció: una enorme capacitat per transformar físicament els espais no implicava necessàriament una capacitat equivalent per transformar les relacions socials o redistribuir poder.

És aquí on els projectes artístics participatius adquireixen interès polític. El llibre no els presenta simplement com una manera d'acostar la cultura a poblacions amb menys accés. Els considera dispositius capaços de produir altres formes de relació entre habitants, artistes, institucions i territori. En l'experiència de La Gare mondiale a Bergerac, per exemple, la intervenció artística davant la demolició d'un conjunt d'habitatges no consistia a explicar als residents què havien de pensar sobre la transformació urbana. Els artistes els preguntaven què significava per a ells veure desaparèixer casa seva. D'aquesta escolta sorgiren formes de creació vinculades a les experiències i competències dels joves del barri.

Participar no és incorporar els habitants a un projecte ja decidit, sinó reconèixer-los capacitat per intervenir en la definició mateixa de la situació.

Aquesta distinció travessa bona part del volum. La participació pot quedar reduïda a consulta, animació o legitimació d'intervencions concebudes prèviament. Els processos més interessants són els que modifiquen les relacions entre els actors. Això obliga també a reconsiderar el paper de l'artista. Algunes experiències descrites s'estenen durant anys i relacionen habitants, escoles, professionals de la construcció, administracions i responsables polítics. L'artista deixa així de funcionar únicament com a productor d'una obra i assumeix una funció de mediació i construcció de situacions, sense que el llibre consideri que la dimensió artística hagi de desaparèixer.

La qüestió central acaba sent, per tant, **qui disposa de capacitat efectiva per intervenir en la transformació de la ciutat**. El llibre relaciona participació amb *empowerment*, entès com la possibilitat de proporcionar capacitats reals d'acció. Aquesta perspectiva permet qüestionar les polítiques descendents que tracten els habitants com a

destinatari de mesures dissenyades per altres i situar-los com a actors amb coneixements, expressions culturals i capacitat política pròpies.

També apareix una tensió que el volum no resol fàcilment. Les pràctiques artístiques poden obrir espais que les institucions no saben generar, precisament per la seva proximitat, flexibilitat i capacitat d'experimentació. Aquesta mateixa posició les exposa a ser instrumentalitzades: poden acabar compensant dèficits de les polítiques públiques, gestionant conflictes o aportant legitimitat participativa a processos sobre els quals els habitants continuen tenint poc poder. Alguns testimonis en són plenament conscients i reivindiquen que no existeix una recepta transferible per convertir aquestes experiències en instruments de política urbana.

Llegit avui, el document conserva força perquè formula una distinció que continua sent decisiva: crear espais de participació no equival a redistribuir capacitat de decisió. La seva confiança en el potencial polític dels processos artístics respon clarament als debats de principis de la dècada de 2010 i, vista des d'avui, reclama una pregunta addicional sobre les condicions materials i institucionals que permeten sostenir aquestes pràctiques. Si els artistes i les estructures independents han d'assumir durant anys funcions de mediació territorial, cal preguntar també qui els dona continuïtat, recursos i reconeixement, i fins a quin punt les institucions estan disposades a transformar les seves pròpies formes de decisió. El valor del llibre és que la participació deixa de ser una metodologia cultural i es converteix en una pregunta sobre **la distribució del poder a la ciutat**.

Referència APA

ARTfactories/Autre(s)pARTs, Actes if, Banlieues d'Europe, Le COUAC, i HorsLesMurs. (2012). *Quartiers: Les projets participatifs au cœur de la (politique de la) Ville*. ARTfactories/Autre(s)pARTs

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Llibre

Categories: Recursos i publicacions

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

Tags: desenvolupament territorial

Tags: arts i creació

Tags: desigualtats culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2013/participaci%C3%B3-artistica>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/quartier.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4119>